

بازخوانی
ماسه بابک

روستم بهراد رزی



کتابخانه

www.ketab.ir

	انتشارات ساوالان ایگیدلری
	ناشر برگزیده ۱۳۹۳
	سرشناسه: بهرادرزی، رستم، ۱۳۵۳
عنوان و نام پدیدآور: بازخوانی حماسه بابک - رستم بهرادرزی.	
مشخصات نشر: تهران: تهران: ساوالان ایگیدلری، ۱۳۹۷.	
مشخصات ظاهری: ۲۸۸ ص.	
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۲۱-۵۶-۴	
زبان: فهرست نویسی: فیبا	
موضوع: تاریخ -- خرم دین، -- ۲۲۳ ق.	
موضوع: ایران -- تاریخ -- حکومت اعراب و جنبشهای ملی، ۲۰ ق.	
موضوع: Iran -- History -- Azali movements and national movements, to 11th century	
رده بندی کنگره: DS۵۰۰۶۶۲۰۹۰۲ ۱۳۹۷	
رده بندی دیویی: ۹۵۵۰۰۴۲۵	
شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۱۲۴۲۸	
مدیر هنری: ساوالان جماعتی	
طراح رو جلد: محسن دمندان	
چاپ اول ۱۳۹۷: قیمت ۳۵۰۰۰ ریال	
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد	
وبسایت: مجتبی حبیبی رزی	
تلگرام: @Savalan_igidlary	
اینستا: Savalan_igidlary	

فهرست

پیشگفتار / ۷

مقدمه / ۹

فصل اول: قیام خرمیان، جایگاه آن در قیام دینی، مذهبی و سیاسی آذربایجان / ۱۲

۱-۱: قیام خرمیان، علل و شرایط اجتماعی - سیاسی و دینی - مذهبی در ایجاد این قیام / ۱۲

موقعیت - جغرافیای سرزمین بابک و قلعه وی (بذ) / ۱۲

عوقبت - رافایی آذربایجان و اردبیل در قرن دوم هـ.ق / ۱۹

خرمیدی و خرمندنان / ۲۷

نناسخ / ۴۲

بابکیان و ابزاری - م - «خ» یا «رجعت» / ۴۷

خشونت / ۵۱

اتهام «خشونت گرای» بابک / ۷

۲-۱: سرکردگی بابک بر قیام خرمیان - مرحله جدید قیام / ۶۳

تبار و نژاد بابک و خاندان وی / ۳

آغاز قیام خرمندنان (گروه جاویدان و بابک) / ۷

ریشه یابی علل قیام بابک (عوامل و علل ستوط امویان - عباسیان) / ۸۹

بابک و اردبیلی ها در مقابل اشغال گری / ۸۹

سکونت اعراب در صفحات اردبیل / ۹۰

قلعه بابک (بذ) و مظهر الهام و امید / ۹۲

زبان و هویت فرهنگی دوران بابک در آذربایجان / ۹۵

زبان و هویت فرهنگی و نقش روشنفکران قوم گرا در بر آمدن رضاخان / ۱۰

آذربایجانیها شهروندان درجه دوم ایران نبوده اند / ۱۰۷

زبان آذربایجان / ۱۲۰

ادبیات عرب زبان آذربایجان از ظهور اسلام تا قرن پنجم هجری / ۱۲۳

کتاب دده قورقود و تاریخ آذربایجان / ۱۲۶

فصل دوم: مبارز بابک برای آزادی، پیشرفت قیام، اصول و قوائد آن / ۱۲۹

۱-۲: مبارزه آزادی خواهی بابک در مقابل اشغال گران عرب / ۱۲۹

جنگهای بابک با دشمنان متجاوز / ۱۲۹

۲-۲: پیشرفت و یا عدم پیشرفت مبارزه / ۱۶۷

علل شکست بابک / ۱۷۰

وارد شدن حماسه بابک بر ادبیات و تاثیر شخصیت وی بر نسل‌های بعدی / ۱۷۳

فصل سوم: نتیجه مبارزه بابک، ارزش فوق العاده آن / ۱۸۶

۱-۳: ارزش فعالیت و مبارزه بابک با توجه به جهان بینی و شخصیت وی (مقایسه منابع

آذربایانی، عرب و فارس) / ۱۸۶

نگاهی بر «ایران از زرتشت تا قیامهای ایرانی» (رضا اصفهانی) / ۱۸۶

منشأ نمودهای غرب (فرماسونری و صهیونیسم) ستایانه و عرب ستیزی / ۱۹۵

نقدی بر کتاب «چهره اقای بابک خرم‌دین» (تایف جمال لحافیان) / ۱۹۶

مروری بر پلی به گذشته، ناصر پورپیرار / ۲۰۳

جنبش بابک و مصداق به نظر از دبروز تا امروز / ۲۱۳

اردبیل و مذهب تشیع / ۲۱۳

نمونه‌هایی از ادعاهای انتسابی نویسنده بابک و نقد تاریخ نگاری / ۲۱۸

خدمات متقابل ایران و اسلام «مرغمه شهری» / ۲۲۴

مروری بر باز شناسی هویت ایرانی و ادعای دکتر علی شریعتی / ۲۲۷

نگاهی اجتماعی بر رمان «بابک» جلال برگشت / ۲۳۲

۲-۳: تاثیر مبارزه سیاسی، دینی و مذهبی بابک در بزات بعدی آذربایجان و جایگاه

تاریخی آن / ۲۳۵

آیا بابکیان مسلمان بودند؟ / ۲۳۵

افسانه مزدک‌گرایی جاویدانیان و بابکیان (۱) / ۲۴۹

سرکوب فرهنگی بدتر از ترور فیزیکی / ۲۵۰

ریشه‌های تک صدایی و استبداد حکومتی در ایران / ۲۵۳

افسانه مزدک‌گرایی جاویدانیان و بابکیان (۲) / ۲۵۷

استبداد علیه صدای اصلاح‌گری مزدک / ۲۶۱

از دواج با محارم در عهد هخامنشی و ساسانی / ۲۶۴

آذربایجان پس از بابکیان / ۲۶۸

سرنوشت پسر بابک / ۲۷۴

منابع و مآخذ / ۲۷۸

پیشگفتار

«این نبرد پیروزی معنوی ملت بود.»

سخن گرانقدر نویسنده تاریخی «جنگ و صلح»، تولستوی بزرگ را در جای جای این اثر «بابک» به عینه می‌بینیم. پیروزی معنوی که از گزند روزگار و آمدن و رفتن پادشاه‌ها همچنان منبع الهام و امید است و دوستدارانش هر ساله آن را با شکوه‌تر و آوازه‌تر از پیشین‌تر از پیش برگزار می‌کنند این اثرنوید آغاز دیگری را می‌دهد که در بابک سایه‌های تاریخ نویسی «عتیقه» و «زندگی نامه» که اولی به تاراج شرق شناسان و عوامل قاچاق کننده و هویت زدا رفته است و دومی دستخوش تعبیرهای سوءتفاهم گرفته و «هر کسی از ظن خود شد یار من» را منعکس کرده است. راه سبیل و نوای مردمی که قهرمان درمیانشان زیسته، برگزیده است. باور راستین به انسان در این کتاب برجسته است: قهرمان بدون مردم و مردمی بدون قهرمان متصور نیست. با کنکاش در باورهای مردم، انبیه‌هایی که دزدان نتوانسته‌اند به تاراج برند به سطح پیوسته گردیده‌اند. قهرمان و زمانه‌اش، قهرمان و زمینه‌های اجتماعی‌اش در رقرقر گرفته‌اند و از این رو، روایت‌های ضد و نقیض به محک باورهای مردمی که جهان را زندگی می‌کنند، زده شده است. در این راستا پردازش دقیقی از آنچه بزرگ‌ترین غارتگری تاریخی بر کل تاریخ ایران به ویژه آذربایجان در دوره ستم شاهی خاندان پهلوی روا داشته شده، دقت و توجه شده است. در معیار فرهنگ جهانی امروز «بومی»-ترین آثار، جهانی‌ترین محسوب می‌شود و این اثر برآمده از همین بومی‌نگری پردازش شده، هرچند از منابع پر تعداد نیز برخوردار است. در واقع این تاریخ نگاری «بابک» از آن دست کتاب‌های تاریخی که تنها تاریخ نویسان می‌خوانند، نیست. کتاب تاریخی است که علاوه بر تاریخ‌نویسان و پژوهش‌گران، برای عموم مردمی است که در آذربایجان تاریخی زیسته و به آن ادامه می‌دهند. هدف

نویسنده، تاریخ نویسی سنتی نبوده و ضمن مقابله دیدگاه‌ها و روایت‌ها، خود به استنتاج و نظریه‌ی برآمده از پژوهش‌های همه جانبه رسیدن است. این اثر توانسته است بین تاریخ و حافظه‌ی فولکلوریک مردمی پل بزند و به خواننده آگاهی‌های همه جانبه ارایه دهد. نویسنده از تجربه‌ی خود در متمرکز شدن بر مناهای محدود در کتاب‌های پیشین خود «در قلعه قهقهه، زندانیان سیاسی و ...»، «ارشه (ارشق) دیار مردان پولادین» بهره برده و از این حیث بر منطقه زیستی بابک، احاطه کامل داشته باشد تا برای خواننده مفید واقع گردد.

مجتبی حبیبی رزی

مقدمه

در طول تاریخ همیشه افرادی بوده‌اند که به دلایلی با هویت مردم خویش عجین شده و همواره از او بسته به عملکردهایش به نیکی یا بدی یاد می‌شود. بهتر است تعریفی از هویت ارائه کنیم.

هویت (Identity) از لحاظ لغوی به معنای هستی و بودن اطلاق می‌شود. به عبارت دیگر هویت به نوعی جداسازی و فرق قائل شدن میان خویش با سایر افراد است که به افراد هم می‌شود نعمیم داد. در واقع هویت فردی با هویت اجتماعی او عجین شده و موجب تداوم حیات شخصی و اجتماعی‌اش می‌شود. بابک هم از جمله افرادیست که از او در تاریخ ایران و جهان - هر کس با توجه به نگرش خویش- یاد می‌کند. سافانه در سرزمین بابک یعنی ایران، چهره مناسبی از او توسط نویسندگان قرن اولیه و عده‌ای معاصر ارائه نشده و به نوعی درصدد تخریب شخصیت او - در چه بسا در دوره معاصر که خلفای عباسی نیستند اما مورخ‌نمایی هستند که با مزد و بی مزد همان شیوهی خلیفه نویسی را ادامه می‌دهند.

در کتاب حاضر سعی شده است تا با ارائه مستندات علمی، استفاده از کتابهای تاریخی گذشته و نظرات اساتید، چهره واقعی بابک، جگرنگی و نحوه برخورد های او با مردم و دشمنان مهاجم، به خوانندگان عزیز مرفه شود. البته این مهم از تضارب آرای متضاد، قشری‌نگری‌ها، آسان‌گیری‌ها و البته از روی دست هم نویسی‌ها و نقد آن‌ها، رسیدن به باور حقیقی حاصل شده است.

افرادی که در سده اخیر به هر دلیلی خواسته‌اند به طریقی از این قهرمان ملی آذربایجان انتقام خود را بگیرند، همانند برخی نویسندگان دوره اسلامی که به نوعی درخفقان بودند و عده‌ای هم بعد از آنها به خاطر شرایط زمانی و یا به خاطر آسایش خودشان واقعیت‌های تاریخی را کتمان کرده‌اند و به راحتی می‌توان

به آنها لقب «ابن الوقت» داد که با ارائه مقالات و کتابهای غیر علمی و بدون سند، بابک را فردی مهاجم و غارتگر که از کشتن لذت می برد، و عدهای او را بدون دین که کشتنش را مباح دانسته و بلائی را که بر سر او آوردند، به حق می دانند. همیشه این نویسندگان نخواستند فرق بین دفاع و تهاجم را به خوانندگان خویش روشن سازند، آنها هرگز در کتابهایشان قید ننموده اند که بابک «دفاع کرد نه تجاوز» با این همه در هیچ یک از کتابهای تاریخی نامی از تجمعات بابک به سایر اقوام و کشورها ذکر نشده است. بنابراین از انصاف به دور خواهد بود که بابک به عنوان مهاجم در تاریخ معرفی شود.

مردم ایران تشنه عدالت و برابری بودند که رهایی از ظلم و ستم و فاصله طبقاتی ساسانیان را در این اسلام می دیدند. اما عملکرد خلفای اموی و عباسی عکس آن تصویر را نشان داد و چاره ای جز رفتن به سراغ اسلام حقیقی و سراغ مسلمانان واقعی نداشتند که این اسلام را در رفتار و کردار و سیمای علی (ع) یافتند و تقریباً بعد از قیام امام حسن (ع) شروع به طرفداری از شیعیان حضرت علی (ع) کردند و با حمایت از نهضت علویان قیامهای خودشان را عملی ساخته و در مقابل ظلم اموی و عباسی پایداری کردند که بابک هم توانست ۲۳ سال با این ایده خواب راحت را از چشم درباریان عباسی برباید.

این کتاب درصدد آن است که یکی از قیامهای حقیقی، مردمی و پابرنهنگان جامعه آن روزگاران که چهره شان در گرد و غبار تاریخ پدید گشته، بنمایاند. قیامی که بعد از وارد آوردن ضرباتی مهلک و سهمگین بر پاره زرگترین ارتش جهان «نیروی عباسی» در اثر عوامل متعددی از جمله خیانت دوستان و ... بعد از ۲۳ سال شکست خورد اما هرگز خاموش نگشت.

لازم به ذکر است که در متن کتاب، کلماتی از قبیل اعراب مهاجم - متجاوز - سلطه طلب و غیره بکار رفته، منظور از این کلمات خدای ناکرده توهین به برادران دینی خویش (عربها) نیست. منظور ما افرادی هستند که در زمان عباسیان، با اهداف تجاوز به ایران شمشیر بدست گرفته و مرزها را درنوردیدند.

در پایان این مقال جا دارد از تمامی دوستان از جمله نویسنده گرانقدر جناب آقای مجتبی حبیبی رزی و... به هر نحوی بنده حقیر را در جمع آوری، تکوین و یا ویراستاری این اثر یاری نمودند کمال تشکر و قدردانی بنمایم و امید است این اثر که بدون عیب و نقص نیست مقبول افتد.

رستم بهراد رزی

۱۳۸۲

www.ketab.ir